

Novruz -

Bayramı turizm məhsulu kimi təqdim edə bilirikmi?

Müasir dövrdə turistlərin dünyanın hər hansı bölgəsinə səfərinin əsas hərəkətverici amillərindən biri yerli mədəniyyətə maraqdır. Hər il milyonlarla turistin dünyanın müxtəlif ölkələrinə səyahət etməsinin əsas səbəbi yerli xalqların mədəniyyəti, həyat tərzi, özünəməxsus adətləri, milli bayramları ilə daha yaxından tanış olmaq həvəsidir.

Azərbaycan xalqı hər zaman spesifik mədəniyyəti və adət-ənənələri ilə dünya xalqlarından fərqlənir; ləziz xörəkləri, milli geyimləri, rəqsləri, oyunları və bayramları ilə də diqqəti cəlb edir. Xalqımızın lap qədimdən sevə-sevə qeyd etdiyi bayramlardan biri də o dövrün adət-ənənələrini günümüzdə qədər qoruyub saxlayan və öz orijinallığı ilə seçilən Novruz bayramıdır.

Dünyanın bütün xalqlarının milli bayramları var. Maraqlısı odur ki, bəzən onlar öz bayramlarını elə səviyyədə təqdim edirlər ki, həmin ərafədə ölkəyə minlərlə turist gəlməsi ilə nəticələnir. Araşdırmamızda Novruz bayramının da turizm məhsulu kimi perspektivini aydınlaşdırmağa çalışacağıq.

HİNDİSTANDA "HOLI", ÇİNDƏ "SİNMIN", AMERİKADA "ŞÜKRANLIQ"...

Qeyd edək ki, dünya xalqlarının əksər mifoloji sistemlərində həyatın yaranışında dörd ünsürün rolu, demək olar ki, eyni formada açıqlanır. Lakin azərbaycanlılardan fərqli olaraq, suya, oda, küləyə, torpağa tapınma ilə bağlı mərasimlər yazqabağı deyil, ilin müxtəlif fəasillərində reallaşdırılır.

Məsələn, hər il fevral-mart aylarında Hindistanda "Holi" adlanan bahar bayramı keçirilir. Təbiət oyanmağa başlarkən insanları yazın gəlişini qeyd edirlər. Bu, qədim ənənələrlə, əfsanələrlə bağlıdır. Hesab olunur ki, yazın gəlişi təmtəraqla qeyd edilsə, həmin il bolluq-bərəkət əşib-daşar. Holidə insanlar tonqal qalayır, pis ruhların müqəvvalarını yandırır, ellikcə gəzintiyyə çıxır, kütləvi rəqslər təşkil edirlər. Bayramda tonlarla şirniyyat bişirilir. Bu bayram Hindistanda və onun hüdüdlərindən kənarında geniş qeyd olunur.

“Çində Novruzla oxşayan bayrama "Sinmin" deyirlər. Bu bayram aprelin 4-dən 6-na qədər davam edir. Həmin vaxt insanlar şəhər və kənd ətrafına gəzintiyyə çıxır, çər-pələng uçurur, baharın təntənəsini yaşayırlar. Mərkəzi Çində Sinmin bayramında sırf qadınların yeyəcəyi boranı soyutması bişirilir. Hesab olunur ki, bunu yeyən qadınlar oğlan doğacaqlar. Novruz kimi, Sinmində də bayramın mühüm atributlarından biri boyanmış yumurtadır.

Avropa ölkələrində yaşayan xalqların keçirdiyi Pasxa bayramı da müəyyən mənada Novruzla xatırladılır. Bu bayramda da süfrə zəngin olur. İnsanlar bir-birinə boyanmış pasxa yumurtası bağışlayırlar.

Pasxa axşamı kilsələrin həyatında insanlar toplaşır, kütləvi

axşamında qeyd edilir. Bu bayramda əksər amerikalı ailələrində xüsusi bəslənmiş hindtoyuğu kəsilir və məxsusi qaydada hazırlanır. Süfrəyə fərəş balqabaqdan hazırlanmış piroq, qarğıdalı, qoz-fındıq, naringi, alma, şabalıd, üzüm və s. təamlar da qoyulur. Bütün bunlar təbiətin bəxş etdiyi nemətlərə görə şükranlıq ifadəsini simvollaşdırır. Şükranlıq bayramı da xalq gəzintisi olmadan keçmir. Hər il Nyu-Yorkda İst-River çayı üzərində atəşfaşanlıq təşkil olunur. Mərasimlər televiziya ilə birbaşa translyasiya edilir.

Braziliyada anənəvi Samba bayramı böyük coşğu ilə keçirilir. Minlərlə adam küçələrə çıxır, kütləvi şəkildə rəqs edir, şənlanir. Parraddan əvvəl Rio-de-Janeyronun meri şəhərin açarını bir haftəliyə şənliyin kralına təqdim edir. Kralı ən kök kişilər arasından seçirlər. Onun çəkisi 140 kilodan çox olmalıdır. Bayram boyu müxtəlif müsabiqələr, rəqs yarışmaları reallaşdırılır. Rio karnavali bütün dünyada məşhurdur. Hər il karnaval zamanı Braziliyaya dünyanın qitələrindən – Avstraliya, Kanada, Filippin, Yaponiya və Rusiya kimi ölkələrdən də milyonlarla turist gəlir. Karnaval ölkənin büdcəsinə milyonlarla xeyir verən tədbirlərdən biri sayılır.

NOVRUZ

BEYNƏLXALQ KARNAVAL STATUSUNDA...

Novruz bir bayram kimi baharın gəlməsi münasibətilə bir çox ölkələrdə geniş miqyasda qeyd olunur və Şimal yarımkürəsində astronomik yazın başladığı, gecə-gündüz bərabərliyi günündə – martın 20, 21, 22-də keçirilir. Azərbaycanlılar da bir sıra Şərqi xalqları kimi yaz fəslinin gəlməsini təbiətin canlanması ilə bağlayır, bu münasibətlə şənliklər keçirir, onu yeni ilin başlanğıcı kimi bayram edirlər.

“Bayramın əsas mahiyyəti mərasimlər vasitəsilə təbiətə təsir göstərmək, onu yumşaltmaq, mülayimləşdirmək, qışı, qara günü, çətinliyi, çilləni, ağır-acını geridə buraxıb yeni, işıqlı, bol-bərəkət, bəhrə verəcək həyata başlamaqdır. Bunun üçün yandırılan tonqal da qarantılı qovub uzaqlaşdırır.

beynəlxalq karnavallar statusunda

gəzintiyyə çıxırlar. Bu zaman onlar müxtəlif oyunlar oynayırlar, xorla oxuyurlar, uzun müddət şənlanirlər. Pasxa da Xeyirlə Şərin mübarizəsini simvolizə edir və bayram boyunca insanlar Xeyirin qalib gəlməsi üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirirlər. Məqsəd isə yeni yazın bolluq, bərəkət gətirməsidir.

1621-ci ildən Amerikada keçirilməkdə olan Şükranlıq bayramı isə Novruzdan fərqli olaraq yazda yox, payızda, noyabrın son cümə

2009-cu ilin sonlarında Novruz bayramı YUNESKO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edildi. 2010-cu ildə isə BMT-nin Baş Məclisi martın 21-ni Beynəlxalq Novruz Günü kimi tanıdığı haqda qətnamə qəbul etdi. Bu onu göstərir ki, Novruz bayramı öz milli koloritinə görə bu gün dünyada kütləvi şəkildə qeyd olunan heç bir beynəlxalq karnavaldan geri qalmır.

NOVRUZ BİR BAYRAM KİMİ TƏBLİĞ EDİLİR, AMMA...

Novruz xalqımızın əziz bayramı tək qeyd olunmaqla yanaşı, ondan turistləri Azərbaycana cəlb etmək üçün bir faktor kimi də istifadə edilməlidir. Çünki bu bayrama daha çox insanları cəlb edən Azərbaycanın mədəni dəyərlərinin təşviqi deməkdir, ölkəmizin turizm potensialının tanıtılması yönündə atılan addımdır.

Bəs dövlət və kommersiya sektoru, xüsusilə turizm təşkilatları Novruz bayramının beynəlxalq səviyyədə təbliği üçün nə edir?

Əvvəlcə onu qeyd edək ki, Bakı şəhərində və regionlarda bu bayram tantanalı şəkildə qeyd edilir. Hər il Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Dənizkənarı Milli Parkda Novruz bayramı münasibətilə geniş tədbir keçirilir. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və onun xanımı Mehriban Əliyeva, dövlət qurumlarının və nazirliklərin rəhbərləri də bu tədbirin izləyiciləri arasında olur.

“Artıq iki ildir “İçərişəhər” Dövlət Tarix-Memarıq Qoruğu İdarəsinin təşəbbüsü ilə İçərişəhərdə Beynəlxalq Novruz festivalı reallaşdırılır. Tədbirə Azərbaycanla yanaşı, bu bayramı qeyd edən yeddi ölkənin – Türkiyə, Rusiya, İran, Pakistan, Özbəkistan, Tacikistan və Qırğızstanın nümayəndələri də qatılır. Novruzun türk xalqlarının qədim mədəni irs nümunəsi olaraq dünyada təbliğinə xüsusi önəm verən TÜRKSOY təşkilatı hər il müxtəlif ölkələrdə bayram şənlikləri təşkil edir. Bu tədbirlər Türkiyənin müxtəlif şəhərlərində, Parisdə, YUNESKO-nun baş qarargahında, Almaniyada, Avstriyada və digər ölkələrdə baş tutur.

Novruzun dünyada təbliği istiqamətində də müəyyən işlər görülür. Mart ayı ərzində Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ölkəmizi iki beynəlxalq turizm sərgisində təmsil edir. Bunlardan biri Almaniyada təşkil olunan “İTB-Berlin”, digəri isə Moskvada keçirilən “MITT” Beynəlxalq turizm və səyahətlər sərgisidir. Hətə iki sərgidə nazirlik tərəfindən Novruz anenələrini əks etdirən xeyli sayda reklam-çap məhsulları, o cümlədən buklet və disklər hazırlanmış ziyarətçilərə paylanır. Bundan əlavə, bayramın simasını göstərən obrazlar – Keçəl, Kosa, Bahar qızı da bir çox hallarda sərgilərə aparılır, Novruz şirniyyatlarından ibarət süfrə açılır.

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən turizm şirkətləri isə ölkənin regionlarına təşkil etdikləri turları “Novruz-tur” adı ilə təqdim edir. Bu, eyni zamanda xarici turistlərə Azərbaycanın milli dəyərlərini tanı-

maq üçün bir vasitə hesab olunur. Son illər Azərbaycan vətəndaşları daha çox ölkə daxilində istirahətə üstünlük verdiklərindən bölgələrimizə istiqamətlənən belə turların sayı da getdikcə artır.

Ağsuda ötən il dövlət və kommersiya təşkilatları tərəfindən birgə təşkil edilən “Tərəkmə Novruz” festivalı da bu bayramın təbliğinə xidmət edir. Ötən il festivala Türkiyə, Gürcüstan və Misirdən 150-dək iştirakçı qoşulub.

...GÖRÜLƏN İŞLƏR YETƏRLİ DEYİL

Bütün bunlara baxmayaraq mütəxəssislər Novruz bayramı günlərində ölkəyə turist cəlb etmək üçün həyata keçirilən tədbirlərin yetərli olmadığı qənaətinədir. Onların fikrincə, təkcə Novruz bayramının deyil, ümumilikdə zəngin folklorumuzun turizm məhsulu kimi geniş təqdimatına ehtiyac var.

Novruz bayramı ilə bağlı keçirilən tədbirlərdə aşıq sənətimiz, meydan teatri və bu kimi xalq sənəti nümunələri nümayiş etdirilir və turistlər buna xüsusi maraq göstərirlər. Amma belə tədbirlərin müəmmədi keçirilməsi daha məqsədəuyğundur. Bununla bayramı daha geniş tanımaq mümkündür. Həm də Novruz müxtəlif bölgələrimizdə fərqli qeyd edilir. Həmin müxtəlifliyi nəzərə alıb bu bayramı həm yerli turistlərimizə, həm də əcnəbi qonaqlara daha dolğun formada nümayiş etdirmək mümkündür.

Novruz Azərbaycanda bir qayda olaraq evlərdə keçirildiyindən hələ ki elə geniş ictimai miqyas almayıb. Bayram günlərində xüsusilə qonşu ölkələrdən Bakıya çoxsaylı turistlər gəlir. Onların Novruz mərasimlərində iştirakını təmin etməklə, əvvəlcədən tədbirlər haqqında məlumatlar verməklə bayrama marağı daha da artırmaq olar. Bu zaman turist də bilər ki, hansı mərasimlərə qatılacaq, səfər proqramı necə olacaq və s. Novruzla bağlı xüsusi tur-proqramlar hazırlanıb

lazımı səviyyədə təbliğ aparılırsa, nainki qonşu ölkələrdən, Avropadan da çoxsaylı turistləri cəlb etmək mümkün olar.

Nəzərə alsaq ki, bayramın hazırlıq müddəti də təxminən bir ay çəkir, onda turistlərin gəlməsi, mərasimlərdə iştirakı, ayrı-ayrı bölgələri gəzməsi üçün kifayət qədər vaxt var.

Novruz xalqımızın tarixi yaddaşından süzülüb gələn ənənələri yaşadan, keçmişimizi və gələcəyimizi bir-biri ilə bağlayan bayramdır. Elə bu səbəb-

dəndir ki, xalqımız özünün milli və tarixi ənənəsinə çevrilən Novruz bu il də böyük sevincilə qarşıladı. Yazın gəldiyi, təbiətin oyandığı, gecə ilə gündüzün bərabərləşdiyi bir günə bağlı olan bu bayram Azərbaycan xalqının milli düşüncəsini və ruhunu özündə əks etdirir. ♦

Faxriyyə Abdullayeva

